

4. KALBĖJIMO GEBĖJIMŲ LAVINIMAS

Visi išmokstame kalbėti savo gimtąja kalba – vieni anksčiau, kiti vėliau, ir nereikia nei ypatingo mokymosi, nei aiškinamųjų žodžių, nei vadovėlių. Mes tiesiog imituojame tai, ką girdime, išskiriame tam tikrus žodžius, frazes, konstruojame savo kalbos modelius. Mokomės pasyviai klausydamiesi, o kalbėti pradame tada, kai jaučiame galintys. Kai kurie vaikai pradeda kalbėti gan vėlai, bet iki tol visą laiką jie mokosi kalbos klausydamiesi. Lygiai taip pat kalbos mokosi ir kitakalbiai, pakliuvę į natūralią naujos kalbos aplinką. Kaip ir vaikai, klausydamiesi įvairiomis temomis besikalbančių aplinkinių žmonių, mes natūraliai ir pasyviai įsisavinam jų vartojamus žodžius ir frazes.

Kaip gerai išmoksime kalbėti, priklauso ne tiek nuo mokymosi laiko, kiek nuo mūsų santykio su kalbėjimu. Mums svarbius dalykus, susijusius su darbo interesais, asmeniniais pomėgiais, stengsimės išmokyti perteikti kuo greičiau ir kuo efektyviau, vartodami kiek galima daugiau ir įvairesnių žodžių, įvilkdami juos į taisyklingas gramatines formas. Todėl visos geros kalbų mokymo ir mokymosi priemonės stengiasi apimti tematiką, motyvuojančią reikšti mintis žodžiu. Asmenybiniai dalykai, pomėgiai, šiuolaikinės žmonių bendravimo tendencijos, kasdienės konkrečios situacijos ir panašios temos gali būti svarbios kiekvienam iš mūsų.

Sakoma, kad mokantis užsienio kalbos, sunkiausia yra išsiugdyti kalbėjimo gebėjimus. Kalbėjimas yra vienintelis būdas, leidžiantis gyvai bendrauti su kitais žmonėmis ir tiesiogiai išreikšti save, pasijusti lygiaverčiais bendruomenės nariais. Kaip galima efektyviai gerinti kalbėjimo gebėjimus?

Visos kalbinės veiklos rūšys – skaitymas, klausymas, rašymas ir kalbėjimas – mokymosi procese veikia kartu, papildo viena kitą ir duoda bendrą rezultatą. Taigi pastangos klausytis ir suprasti išgirstą tekstą taip pat gerina ir kalbėjimo įgūdžius. Pastangos skaitant praplėsti žodyno išteklius taip pat padės pagerinti jūsų kalbėjimą. Truputis rašymo praktikos ir apmąstymas to, ką ir kaip norite pasakyti, taip pat pagerins jūsų kalbėjimo užsienio kalba gebėjimus.

Visos šios priemonės vaidina skirtingą vaidmenį mokantis reikšti mintis žodžiu. Pirmiausia norėdami gerinti kalbėjimą, savaimė suprantama, turite kaip galima daugiau kalbėti. Pradedant mokytis daug kalbėti nebūtina, jūs neprivalote kalbėti tol, kol patys to nepanorėsite, tačiau augant jūsų galimybės, ateis laikas prakalbėti ir ieškoti būdų kalbėti kuo daugiau.

Šiandien tai padaryti yra daug lengviau, nei buvo anksčiau. Jei savo aplinkoje negalite surasti žmonių, kalbančių ta kalba, kurios mokotės, ieškokite virtualioje erdvėje – internete. Čia egzistuoja daugybė įvairiausių bendruomenių, siūlančių įvairių kalbinės komunikacijos formų. Pavyzdžiui, *LingQ* virtualioje bendruomenėje galima kalbėtis su anglakalbiais mokytojais. Po kurio laiko jie atsiunčia raštišką įvertinimą – ką ir kaip reikia taisyti ar gerinti. Įsivedę į *Google* paieškos sistemą frazę *language exchange*, pakliūsite į portalą, vienijantį per milijoną dalyvių iš 133 pasaulio šalių, kalbančių 115 kalbomis ir rasite daugybę partnerių bendrauti tarpusavyje.

Kalbų mokytojai ekspertai sako, kad svarbu kalbant gerai jaustis. Kuo daugiau nervinsitės ir jaudinsitės, tuo prasčiau kalbėsite. Žinoma, lengviau pasakyti, nei padaryti. Pradedantieji, ypač suaugę, paprastai jaudinasi bijodami suklysti ir blogai pasirodyti prieš kitus, todėl labai svarbu, kad pradedant būtų neformali ir pokalbiams draugiška mokymosi aplinka. Nebūkite sau labai griežti ir nesukite galvos dėl to, ką pagalvos kiti, jeigu padarysite klaidų. Žmonės paprasčiausiai nori bendrauti, taigi kuo laisviau jausitės, tuo geriau bus ir jums – kalbančiajam, ir pašnekovui. Gal pradžioje jūsų kalbėjimo sėkmės kriterijus bus ne kalbos taisyklingumas, bet komunikacinis veiksmingumas – kaip seksis susikalbėti, kaip jus supras pašnekovas ir kaip jums pavyks perteikti tai, ką norėjote pasakyti.

Galbūt tai nėra labai svarbu, tačiau kartais, susidūrę su nežinomais žodžiais arba tematika, kuria kalbėti mums yra sunkiau, save vertiname labai kritiškai. Atsiminkime, kad visi esame pakliuvę į sudėtingas situacijas, pirmą kartą atsidūrę mums nepažįstamoje semantinėje (tam tikros tematikos žodžių) aplinkoje. Tokiais atvejais reikia atkreipti dėmesį į tuos specifinius žodžius ir frazes bei modelius ir paskui, pasitelkiant kitokią kalbinę veiklą (skaitant, klausantis, rašant tam tikrą tekstą), papildomai jų pasimokyti, kad kitą kartą šnekėdami dar kartą pabandytumėte pasakyti konkrečias mintis, vartodami būtent tuos žodžius ir posakius, kuriuos būsite pastebėję ir išmokę.

Kai kurie žmonės kalba patys su savimi, ir tai taip pat yra tinkama strategija. Galbūt ne kiekvienas gali ją vienodai sėkmingai taikyti, tačiau reikia pripažinti, kad ką nors sakyti sau yra lengviau, nei kalbėti su kitais žmonėmis – patiriama mažiau streso.

Kalbų mokymo ekspertai taip pat pataria naudoti šiuolaikinį ir labai efektyvų metodą: įdėkite trumpą filmuką, kuriame jūs kalbate kalba, kurią mokotės, į *Youtube*. Tuomet galėsite pažvelgti į save iš šalies ir galėsite aiškiai pamatyti tiek savo kalbėjimo pažangą, tiek trūkumus.

Dažnai besimokantieji kalbėti praktikuoja skaitymą garsiai, tikėdami, kad taip jie išmoksta kalbėti, tačiau iš tiesų kalbėjimo gebėjimas – tai mūsų mąstymo atspindys naująja kalba, kurį pagerinsime panaudodami visas galimas priemones: klausymą, skaitymą, rašymą bei žodyno plėtimą. Ir atminkite – kuo mažiau bijosite, tuo geriau kalbėsite.

Svarbiausia – mėgautis kabos mokymusi ir susikurta nauja galimybė bendrauti. Girkite save už tai, ką jau išmokote ir kokią pažangą padarėte. Būtent teigiamas savęs skatinimas labiau padės jums išmokti kalbėti, nei bandymas įvertinti save ar nerimas dėl to, kaip skamba jūsų kalba. Jei stropiai mokėtės, pradėkite kalbėti ir greitai būsite nustebinti savo pasiekimų. Steve'as Kaufmannas, poliglotas ir kalbų mokytojas-ekspertas, teigia, kad mokytis kalbų sekasi tiems, kas:

- yra motyvuoti mokytis kalbos,
- skiria pakankamai laiko mokymuisi,
- nebijo suklysti,
- moka supaprastinti užduotis,
- siekia perimti kitos kultūros elgseną,
- nesipriešina naujai kalbai ir tiesiog priima ją.

Literatūra:

<http://www.mylanguageexchange.com/> Žiūrėta 2013 gegužės mėn.

<http://www.learnenglishonline.lt> Žiūrėta 2013 gegužės mėn.

<http://www.thelinguist.com/en/en/> Žiūrėta 2013 gegužės mėn.